

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

I (85)

1995. gada janvāris

UN NOLEEMA NORAIIDĪT

20. DECEMBRĪ LZA SENĀTS APSPIEDE LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTSKOLU LIKUMA PROJEKTU

Kā jau zināms, vasarā LZA Senāta apspriešanai bija nodoti divi augstskolu likuma uzmetumi — ministrijas un augstskolu rektoru padomes izstrādāti, kuri tagad pārtapuši vienā. Ministrijas pārstāvis A. Kapienieks stāstīja, ka kopš pirmo uzmetumu laika mainījusies sabiedrības attiecīme un arī ministrijas izpratne. Projekta akcentētas tieši universitāšu tiesības, diemžēl nav runāts par arodaugstskolām, kas palielinātu studentu skaitu Latvijā uz pusi.

G. Duburam LZA vadība bija lūgusi izpētīt likumprojektu no zinātnieku interešu viedokļa. Tas nesakrita ar 58. punktā izteikto apgalvojumu, ka doktora zinātnisko grādu ir tiesības piešķirt tikai augstskolām. E. Lavendelis (kurš todien kļuva tieši 60. gadus vecs) ar sev raksturīgo aktivitāti paškritiski vainoja likumprojekta autoru gramatikas neprāšanu, jo esot bijis, ka tikai kvalifikāciju piešķir augstskolas, bet zinātniskos grādus — Die's pas! Atbilstoši likumam «Par zinātnisko darbību!» (Aptuveni tā, kā klasiskajā pie-mērā: «Pakārt, nedrīkst apžēlot!» vai «Pakārt nedrīkst, apžēlot!»)

G. Duburu neapmierināja arī tas, ka augstskolām piešķirinātie zinātniekie institūti, kas parasti ir ar krietiņi lielu darbinieku skaitu un daudzām laboratorijām, likumprojektā nostādīti vienā līmenī ar katedrām un zemāk par fakultātēm (42. pants). Ja institūta funkcijās paredzēta viena zinātnes apakšvirziena apko-pošana un apkalpošana, tad ko, piemēram, darītu OSI, kas ir liels komplekss institūts? Ja institūtiem nav paredzēta ne juridiska, ne zinātniska pastāvība, tad diez vai tas sekmēs izglītības un zinātnes integrāciju.

Juceklis ar terminiem likumprojekta sastopams ne reizi vien. Piemēram, 15. pantā minēts jēdziens «zinātnes vai mākslas apakšvirzieni», no kuriem atkarīgs profesorū skaiti, bet nav skaidrs, ko nozīmē «apakšvirzieni». Tādu pašu neizpratni izraisa termins «asis-tentprofesors» (16. pants). Un kas tādā gadījumā ir «paīgprofesors» (13. pantā 4. punkts)? Varbūt likumam jāpievieno terminoloģijas vārdnīca, lai nerastos pār-pratumi?

Neizpratni radīja arī tas, ka profesora, paīgprofesora (?), docenta un vēlētus administratīvos amatus var iemēt personas līdz 65 gadu vecumam. Vai tas attiecas uz jaunvēlējamiem vai arī uz jau esošajiem?

E. Lavendelis iestājās par to, ka likums par augstāko izglītību jāpienām pēc iespējas ātrāk, jo bez tā nevar noregulēt augstskolu statusu. «Besiņē» likumu varēs pēc tam. Otrs rektors — J. Zaķis, gluži pretēji, kategoriski iebilda pret šo likuma variantu, ko noraidījis LU Senāts. Te neko nevar līdzēt ar gramatikas save-

šanu kārtībā vien. Taču — ja kaut ko noraida, tad jāliek kaut kas cits vietā. LU Senāts izteicis gatavību izstrādāt likumu par universitātēm.

E. Grēns: «Ja pieņem likumu, tad tam pamata jābūt koncepcijai, ko gribam panākt. Šīs koncepcijas nebija.» Vai gribam saglabāt un uzlabot esošo augstskolu sistēmu? Vai — tieši otrādi — to reformēt? Atkarībā no izraudzījuši izglītības un zinātnes integrāciju. Šim nolūkam pārveidoja zinātni, bet nav jūfams, ka tiktu pārveidota arī augstākā izglītība. Pie tam — nevar būt vienāds likums visām augstskolām — sākot no universitātes līdz Policijas akadēmijai. Jāizstrādā atsevišķs likums vai nodala par universitāti, jo tā ir visciešāk saistīta ar zinātni.

E. Grēns ieteica šo likumprojektu neakceptēt, bet steidzami veidot darba grupu, kas uzrakstītu nodalu par universitāti un ieliku tājā zinātnes daļu, kurā būtu noteiktas universitātes un zinātnisko institūtu savstarpējās attiecības, citādi sāksies institūtu masveida bēgšana no universitātes. Pašlaik tie ir pusceļā. E. Lavendeja bāzas par augstskolu īpašumu, kā arī jaunu privātu augstskolu veidošanos var noregulēt ar atiecīgu MK aktu palīdzību, tam nav obligāti nepieciešams likums, ko pieņemtu sasteigtu un tūdai pat sāktu labot. Pēc E. Grēna domām, likumprojekts nopietni jāpārstrādā un Zinātņu akadēmijai jāizsaka gatavība piedalīties likumprojekta tapšanā.

P. Zvidriņš informēja par to, ka 13. decembrī likumprojekta apspriede Latvijas Zinātnes padome un konstatēja, ka tas ir pietiekami labs pamats, ko tālāk izstrādāt un pilnveidot. Zinātnes padomes priekšlikumi bija šādi: 1) definēt pamatterminus; 2) skaidri izskirt divus augstskolu tipus — akadēmiskās augstskolas un arodaugstskolas, katrai tipam veltot atsevišķu nodaju; 3) noteikt valsts atbildību par mērķu sasniegšanu, t. s. finansēšanu; 4) izstrādāt zinātniskās pētniecības institūtu pastāvības normas; 5) noteikt doktorantūras vietu augstākās izglītības sistēmā. Runājot par vecuma cenzu līdz 65 gadiem, ir nepieciešams kāds pārejas periods vai atruna, ka jau ievēlētie saglabā savus amatus un likums stājas spēkā tikai ar pieņemšanas brīdi.

A. Siliņš, atsaucoties uz savu pieredzi likumdošanā, teica: «Nedod Dievs pieņemt nepareizu likumu, tā var izdarīt daudz vairāk slikta nekā laba.» Sevišķi tas attiecas uz visaptverošiem likumiem. Viņš afgādināja, ka likumu par augstāko izglītību ir pat par daudz — visu augstskolu saversmes. Sabiedrība jūt to, ka augstskolas pašas netiek galā ar savu iekšējo konser-vatīvismu. Ir vajadzīgs likums, vai nu tas būtu uni-

versitāšu likums vai kāds cits. Tas var arī būt uzrakstīts uz vienas lapiņas, pat uz puslapiņas, deļas at-slājot katras augstskolas iekšējai saversmei. Visos likumos ir ievēroti pārejas noteikumi, kuru šajā projekta nav.

O. Krastiņš arī atbalstīja ideju, ka likumā jābūt tikai tam, kas attiecas uz augstskolas attiecībām ar valsti, bet iekšējās normas jāištāj kāras augstskolas statūfiem.

A. Blinkena uzskatīja, ka nepieciešams kopējs augstskolu likums, kur būtu noteikts, kas tātā fā augstskola tāda ir, jo saradies nepamatoti daudz jaunu augstskolu.

J. Stradiņa domas bija, ka aplūkojamais projekts ir eklektisks, bez logiskas koncepcijas, arī terminoloģiski neizstrādāts. Likumā jāizskir universitātes no militārajām, kā arī ārzemju augstskolām, kas pēdējā laikā rodas. Viņš piekrita iepriekšējiem runātājiem, ka iecerētais zinātnisko institūtu statuss neveicina zinātnes un augstākās izglītības integrāciju.

Vai vajadzīgs tikai augstskolu likums vai arī augstskolu un zinātnes likums, kā tas ir Lietuvā iespējams, ka tāds izraisītu vēl lielākas neskaidrības, tāpēc šajā augstskolu likumā būtu jāparedz normas, kuras vēlāk varētu iestrādāt kā labojumus zinātnes likumā.

LZA Senāts vienojās par nepieciešamību būtiski pārstrādāt LR augstskolu likuma projektu.

Z. KIPERE

PIRMĀ PAUĻA LEJIŅA BALVA — JĀNIM LATVIETIM

LZA Senāts noleja:

Apstiprināt Pauļa Lejiņa balvas piešķiršanas ekspertu komisijas 1994. gada 15. decembra sēdes lēmumu un piešķirt Pauļa Lejiņa balvu 1994. gadā LLU profesoram **Jānim Latvietim** par darbu kopumā «Lopbarība un dzīvnieku ēdināšana».

1994. gada 20. decembrī

Latvijas Zinātnieku savienības padomē

1994. gada 14. decembrī notika Latvijas Zinātnieku savienības padomes sēde, kurā tika aplūkoti vairāki aktuāli jautājumi.

Par sabiedriskām organizācijām un apvie-nībām. No vienas puses, Lzs it kā nepakļaujas šim likumprojektam, jo tai nepieder nekāds īpašums vai kāda cita manta. Bet, no otras puses, tā tomēr ir radošā organizācija, tāpēc kaut kas būtu jāizsecina Zinātnieku savienībai nodertīgs. Pirms pieņemt kādu konkrētu lēmumu, vispirms likumprojekts par sabiedriskajām organizācijām un apvie-nībām jāapspriež Lzs valdes sēdē.

Par Zinātnieku savienības kongresu. Pirms lemt par Lzs kongresa sasaukšanu, būtu jāpazīna pašreizējais aktīvais Zinātnieku savienības biedru skaits. Pašlaik biedru naudu maksā 300—400 Lzs biedru. Ja kongresu sasaunks bez iepriekšējas sasaņošanas, tas var novest pie savienības pašlikvidēšanās. Vai šobrīd tas ir nepieciešams? Varbūt ir vērts saglabāt Latvijas Zinātnieku savienību kā opozīciju visam un visiem, kā tas ir Igaunijā?

Par Zinātnieku savienības biedru naudām. Lzs padome apstiprināja biedru naudas summu

1995. gadam. Tā ir — Lzs biedriem Ls 1, Lzs biedriem pensionāriem — Ls 0,50. Iestājoties Lzs, jāmaksā Ls 1.

Par zinātnes budžetu. 1995. gada budžeta zinātnes daļas pieaugums, salīdzinot ar 1994. gadu, sedz inflāciju «un vēl bišķiņ klāt» (E. Grēns). Tā, piemēram, grantiem paredzētā summa ir 5,6 miljoni, salīdzinot ar 4,4 miljoniem 1994. gadā. Jaunums ir īpašs finansējums attīstībai — jaunām programmām, starptautiskiem sakariem, doktorantūrai. Tur ietilpst arī tā grantu daja, ko finansē Latvija pēc norunas ar Sorosa fondu. Varbūt ar laiku attīstības finansējums transformēsies par bāzes finansējumu, tādējādi modernizējot mūsu simfrocentīgo grantu finansējumu un tuvojoties citām attīstītām valstīm.

Par Zinātnes padomes reformu. LZP reforma — nolikuma, struktūras u. c. ziņā — ir neizbēgama, taču jau tagad ir vērojamas dažas satraucošas tendences. Izglītības un zinātnes ministrija labprāt vēlētos uzņemties līdzekļu sadales stiprāku valstisku regulēšanu, atslājot LZP tākai kā padomdevēju institūciju. Pirmā cīņā meklējoties Zemkopības ministrija, paziņojot, ka tā pati vislabāk zinās, kādām zinātniskām tēmām nauda jādod. Tas ir tikai sākums.

Kāpēc lai nākamie nebūtu, teiksim, mediķi? Ja notiks mēģinājumi ierobežot Zinātnes padomes funkcijas, balss būs jāpaceļ arī Zinātnieku savienībai. Otra tendence — transformēt LZP tā, lai tājā ieplūdinātu ražotājus un ministriju ierēdnus. E. Grēns pieļauj, ka ražotāji vairāk jāiesaista projektu un programmu analīzē, bet viņiem nevajadzētu būt noteicējiem. Arī Zinātnes departaments vēlas arvien lielāku «pīrāga» daļu — firgas orientētiem pētījumiem, no kuriem nereti nauda aizplūst uz dažādiem SIA, kam ar zinātni ir visai maz sakara. Te pastāvīgi jātur acis valā. Izskaņēja viedoklis, ka būtu jāuzaicina Izglītības un zinātnes ministrijas Zinātnes departamenta vadība sniegt pārskatu LZP par firgas orientēto pētījumu rezultātiem.

Tāpat tika ieteikts «turēt acis valā» — vai tikai ministrija nemēģinās radīt kādu jaunu pārvaldes «orgānu» zinātnisko institūtu uzraudzīšanai, jo nu tā ir kļuvusi par institūtu vienīgo saimnieci. Nebūtu pieļaujama tālāka administrācijas paplašināšana, it īpaši uz zinātnei atvēlētā budžeta rēķina.

1994. gada 15. decembrī notika Lzs semi-nārs, kurā apsprieda likumprojektu par augstākā izglītību.

Galina KĀLIŅINA

SKANDINĀVIJAS VALSTU ZINĀTNES ORGANIZĀCIJA

Šodien Skandināvijas valstu zinātnieki pētījumi ir labi pazīstami Latvijas zinātnieku vidū, tācu interesē izraisa arī valsts zinātnes administratīvais nodrošinājums, organizācijas struktūras, finansējuma principi un īpatnības. Šo samērā nelielo valstu sasniegumi liecina par joti stingriem pētījumu atlases principiem, tieksmi atrasties pasaules zinātnes priekšgalā, finansējot tikai augstākas kvalitātes pētījumus un pakļaujot regulārai eksperīzei visas zinātnes nozares un institūcijas.

Iepazīties ar Skandināvijas valstu pieredzi zinātnes organizācijas jomā varēja pateicoties Ziemeļvalstu Ministru Padomes iedalītai stipendijai pērnā gada oktobrī. Ziemeļvalstu Ministru Padomes izpildorgāns dabas zinātnu sfērā ir Apvienotā dabas zinātnu komiteja, kurās sekretariāts sastāv no katras Skandināvijas valsts Dabas zinātnes padomju pārstāvjiem. Viņi palīdz arī attīstīt jaun topošās zinātnes sistēmas Baltijas valstīs, sākot ar zinātnes eksperīzi, tehnikas nodrošinājumu, stipendiju piešķiršanu utt.

Pateicoties Skandināvijas kolēģu lielai atsaucībai un pretilīgākām, izdevās iepazīties ar Dānijs, Zviedrijas, Norvēģijas un Somijas Zinātnes padomēm, dažām zinātniskām organizācijām un universitātēm, iegūt daudz informācijas par zinātnes pētījumu organizāciju (saņemtie informācijas izdevumi atrodas LZP Sekretariātā, tel. 223285).

VALSTĀS LĪMENI zinātnes intereses Skandināvijā pārstāv Zinātnes un izglītības ministrijas (Dānijs — Zinātnes un tehnoloģijas ministrija).

DĀNIJĀ valsts zinātnes politiku izstrādā Zinātniskās politikas padome un Pārstāvju valde, kura sastāv no ministriju, zinātnes padomju, universitāšu, industrijas un tirdzniecības organizāciju pārstāvjiem. Lai nodrošinātu ministriju zinātniskās darbības koordināciju valdības līmenī, strādā Starpministriju Zinātnisko pētījumu komiteja ar visu ministriju pārstāvju līdzdalību un Padomnieku komitejas. Parlamentā darbojas pastāvīga Zinātnes komiteja, kura sastāv no dažādu politisko partiju pārstāvjiem.

ZVIEDRIJĀ valdības līmenī zinātnes politiku nosaka Zinātnes politikas padomnieku valde.

NORVĒGIJĀ zinātnes politikas jautājumos valdības padomnieka lomu pilda Norvēģijas Zinātnes padome. Ar zinātnes un izglītības problēmu analīzi nodarbojas 1969. gadā dibinātais Norvēģijas Zinātnes un augstākas izglītības pētījumu institūts. Institūts darbojas uz kontrakta pamata ar Norvēģijas Zinātnes padomi, Izglītības un zinātnes ministriju un citu ministriju zinātnes dalībā. Institūts analizē zinātnes statistiku un resursus, zinātnisko iestāžu un zinātnisko kadru veidošanas procesus.

SOMIJĀ premjerministra līmenī darbojas Zinātnes un tehnoloģijas politikas padome, kuru sastāda gan ar zinātni un tehnoloģiju saistītie ministri, gan rūpniecības, zinātnes un Akadēmijas pārstāvji.

Skandināvijas valstu kopējie izdevumi zinātnei 1993. gadā procentos pret nacionālo produkto ir sekojoši: Dānijs — 1,7%, Somija — 2%, Zviedrija — 2,5%, Norvēģija — 1,9% (salīdz. ASV — 2,8%, Japānā — 3%). Zinātnieki pētījumi tiek finansēti gan caur universitāšu budžetu, gan caur zinātnes padomēm. Visus valsts budžeta asignējumus zinātnei var sadalīt 4 kategorijās:

- bāzes asignējumi universitātēm un augstskolām;
- bāzes asignējumi valsts zinātnei;
- zinātnu padomju fondi;
- speciālo programmu fondi.

ZVIEDRIJĀ, piemēram, zinātnes izdevumi gadā sastāda ap 40 milioniem SEK, no kuriem 60% tiek finansēti no privātā sektora un 38% — no budžeta. 2% no pētījumiem tiek finansēti ārzemēs. Kopumā tas sastāda 2,5% no kopējā nacionālā produkta. 64% no visiem pētījumiem tiek realizēti rūpniecības un biznesa sfērā, 32% — augstskolu sektorā un 4% — pārējās organizācijās.

NORVĒGIJĀ valsts finansu izdevumi zinātniskiem pētījumiem pēdējos gados ir bijusi apmēram sekojoši: no valsts budžeta zinātnes daļas 39% tiek pārskaitīti universitātēm, 24% — Norvēģijas Zinātnes padomei tālakai sadalei, 32% — zinātniskiem institūtiem un 5% — rūpniecības zinātnes sektoram. Zinātnes izdevumi sastādīja 1,9% no valsts nacionālā produkta.

SOMIJAS valsts budžeta izdevumi zinātnei sastāda ap 1,7% no iekšējā nacionālā produkta; ap 40% no visiem pētījumiem tiek veikti valsts un ap 60% — pri-vātajā sektorā.

DĀNIJĀ apmēram pusi no visiem zinātnes izdevumiem finansē privātās sektors. Visumā pēdējos gados zinātnes izdevumi sastāda ap 1,9% no valsts kopējā nacionālā produkta. Zinātnisko pētījumu lielāko daļu veic universitātēs, universitāšu centros, koledžās un citās zinātniskās iestādēs. Viens no interesantem zinātnisko organizāciju piemēriem ir Dānijs Nacionālais zinātniskais centrs (RISO), kas pusi no saviem līdzekļiem nopelnā pārī, sniedzot konsultācijas, uzstādot un pārbaudot savu izstrādītu produkciju (t. sk. elektriskos vēja dzīnējus) pēc firmu un uzņēmumu pasūtījuma.

SKANDINĀVIJAS VALSTU ZINĀTNU PADOMES lielāko-fies pilda valdības padomnieka lomu zinātnes koordinācijas un finansēšanas jautājumos. Zinātnu padomju skaits, zinātniskie virzieni un iekšējā struktūra dažādās valstīs ir zināmā mērā atšķirīgas, bet viņu pamāta ir vienādi principi. Zinātnes padomes darbojas kā valsts eksperīze organizācijas, kas sadala budžeta līdzekļus augstākās kvalitātes zinātniskiem pētījumiem, piešķirot grantus individuāliem projektiem, pētījumu programmām, doktorantūrai, zinātniskiem posteņiem, vērtīgas aparātūras iegādei, komandējumiem utt.

Katrai ceturti vai piekti gadu padomes iesniedz valdībai ilgtermiņa stratēģisko plānu par zinātnes tālakās attīstības virzieniem, jaunām starpdisciplinārām problēmām, prioritātēm un iespējām celt zinātnes prestižu starpauktiskā līmenī.

Parasti zinātnes padome sastāv no 10—15 locekļiem, no kuriem ap 70% ieceļ valdību un ap 30% ieceļ zinātnisko iestāžu elektoriāls uz trim gadiem. Padomju

locekļu darbības termiņš var vienu reizi atkārtoties. Katras padomes priekšsēdētājs tiek iecelts uz vienu gadu. Dažos gadījumos padomes darbību vada 2 priekšsēdētāji — zinātniskais un administratīvais. Zinātniskais priekšsēdētājs, būdams kādas universitātes profesors vai citas zinātniskās iestādes darbinieks, var strādāt padomē tiek uz pusslodzi un atbildēt par padomes stratēģiskiem virzieniem. Administratīvais priekšsēdētājs darbojas ciešā kontaktā ar visu apakšnozaru komisiju administratīvo vadību ikdienu. Padomju zinātniskās darbības un finansu sadales koordināciju veic valde, kas sastāv no padomju priekšsēdētājiem (Dānijs).

1992. gadā **DĀNIJĀ** tika veidota sekojošo neatkarīgo Zinātnes padomju savienība: Dabas zinātnisko pētījumu padome, Medicīnas zinātnu padome, Lauksaimniecības un veterinārijas zinātnu padome, Sociālo zinātnu padome, Humanitāro zinātnu padome un Tehnisko zinātnu padome.

ZVIEDRIJĀ fundamentālo pētījumu lielāko daļu koordinē un finansē caur 3 zinātnes padomēm — Humanitāro un sociālo zinātnu padomi, Medicīnas zinātnu padomi un Dabas zinātnu padomi. Lauksaimniecības un meža zinātnes koordinē Lauksaimniecības un meža zinātnu padome. 1990. g. Zviedrijā nodibinātas 2 jaunas padomes — Tehnisko zinātnu (inženierzinātni) padome un Sociālo zinātnu padome. Paralēli zinātnu padomēm un ciešā kooperācijā ar zinātniskām iestādēm darbojas Plānošanas un koordinācijas padome, kuras galvenais uzticējums ir iniciēt un finansēt sociāli nozīmīgus projektus. Lai stiprinātu kontakts starp zinātni un sabiedrību, moduļo koordinē Sabiedrības un zinātnes savstarpējās saprāšanas programmu.

Atšķirībā no citām Skandināvijas valstīm **NORVĒGIJĀ** ir nākusi pie slēdzienu, ka vienotas zinātnes politikas, starpnozaru pētījumu, kā arī ciešāku zinātnieku kontaktu jautājumus labāk ir risināt vienas padomes ietvaros. Šajā nolūkā 1993. gadā 5 zinātnes padomes (Dabas un humanitāro, Tehnisko, Lauksaimniecības, Zvejniecības, Lie-tišķo sociālo zinātnu) tika apvienotas vienā Norvēģijas Zinātnes padomē, kas, sanemot no budžeta zinātnei piešķirtos līdzekļus, pati sadala tos starp zinātnes nozariem.

SOMIJĀ 7 zinātnes padomes (Humanitāro, Dabas, Medicīnas, Lauksaimniecības un mežu, Tehnoloģijas, Sociālo un Vides zinātnu) ar Padomju centrālo valdi priekšgalā tiek apvienotas Akadēmijā. Centrālā valde sastāv no zinātnes padomju priekšsēdētājiem, 3 Valsts Padomes ieceliem locekļiem un priekšsēdētāja, kuru ieceļ Somijas Republikas Prezidents. Zinātnes padomēs kopā ir 109 locekļi, no kuriem 78 tiek iecelti pirmo reizi, un 31 — otrreiz. No viņiem 80% ir nākuši no augstskolām un universitātēm.

Izņemot **NORVĒGIJU**, kur 25% no Padomes līdzekļiem veidojas no nozaru ministriju līdzekļiem un 75% — no valsts budžeta un kur Padome pati nosaka līdzekļu iekšējo sadali starp zinātnu nozarēm, **PĀREJĀS VALSTIS** līdzekļu proporcijas starp zinātnes padomēm tiek noteiktas valdības līmenī. Interesanti, ka padomju sadaļā finansu līdzekļu proporcijas starp apakšnozaru komisijām nav vienmēr konstantas — tās ir atkarīgas arī no pieteikto īpaši augstās kvalitātes grantu skaita.

DĀNIJĀ 1993. g. padomju rīcībā bija 628 milj. DKK, no kuriem katra zinātnes padome izliejoja sekojošus līdzekļus: Dabas zinātnu padome — 139 milj. DKK, Tehnisko zinātnu padome — 124 milj. DKK, Biofēnoloģiskā programma — 95 milj. DKK, Medicīnas padome — 81 milj. DKK, Humanitāro zinātnu padome — 62 milj. DKK, Lauksaimniecības zinātnu Pārīkās tehnoloģiskā programma — 42 milj. DKK un Sociālo zinātnu padome — 36 milj. DKK.

ZVIEDRIJĀ 1994. gadā dabas zinātnēm tiks izlietots 1009 milj. SEK, no kuriem 526 milj. SEK sadala Dabas zinātnu padome; tehniskās zinātnēs — 943 milj. SEK, no kuriem atliegti 234 milj. SEK sadala Tehnisko zinātnu padome; medicīnas zinātnēs — 920 milj. SEK, no kuriem 370 milj. SEK sadala Medicīnas zinātnu padome.

NORVĒGIJĀ 1993. gadā Zinātnes padomes budžets sastādīja 2572 milj. NOK, no tiem visvairāk līdzekļu Zinātnes padome sadalīja caur Industrijas un energējās komisiju (825 milj. NOK), tās seko Zinātnē un tehnoloģijā (514 milj. NOK), Bioprodukcija (365 milj. NOK), Kultūra un sabiedrība (340 milj. NOK), Ekonomika un organizācija (205 milj. NOK), Medicīna un veselība (136 milj. NOK), Vide un atklātība (131 milj. NOK) un Stratēģija (49 milj. NOK).

SOMIJAS Akadēmijas līdzekļi 1993. gadā sastādīja 423,8 milj. FIM. No tiem 85,6 milj. FIM sadalīja Dabas zinātnu padome, 57,2 milj. FIM — Medicīnas zinātnu padome, 55,9 milj. FIM — Tehnoloģijas zinātnu padome, 54,7 milj. FIM — Sociālo zinātnu padome, 48,7 milj. FIM — Humanitāro zinātnu padome, 32,6 milj. FIM — Lauksaimniecības un meža zinātnu padome, 28,8 milj. FIM — Vides aizsardzības zinātnu padome. 37,3 milj. FIM tika izlietoti Akadēmijas Centrālās valdes darba apmaksai (8,8%) un 22,5 milj. FIM — administratīcijai (5,3%). Atšķirībā no citām Skandināvijas valstīm Somijas Akadēmijas zinātnes padomes salīdzinoši mazāk izdala līdzekļus aparātūras iegādei, atslājot to universitāšu kompetencē.

Padomju struktūra sastāv lielākoļies no atsevišķo zinātnu apakšnozaru komitejām vai programmu komitejām ar atliecīgām administratīcām un kopīgo sekretariātu. **ADMINISTRĀCIJAS** galvenajos uzdevumos ietilpst zinātnisko grantu pieteikumu pieņemšana, apstrāde, to eksperimentēšana un finansēšanas nodrošināšana. Būtībā padomju administratīcijas nodrošina mūsu izpratnē visu nozaru komisiju darbību.

DĀNIJĀ visu padomju darbību veic 45 administratīvie darbinieki. **ZVIEDRIJĀ** tika vienotas Dabas zinātnu padomes sekretariāts strādā 35 speciālisti; viņu darba apmaksai pārējā ap 3% no kopējās Padomes rīcībā esošās naujas summas (Latvijas Zinātnes padomes visas darbības nodrošinājums, iekš. eksperīze apmaksu, sastāda ap 0,9%). Sekretariāta iekšējā struktūrā ietilpst:

1. Projektu daļa (9 cilv.) —

- a) pieteikumu pieņemšana, reģistrācija, kopēšana un apstrāde (darba apjoms — ap 2000 pieteikumu gadā);
- b) pieteikumu izsūtīšana eksperīzem un eksperīzē;
- c) kontraktu sagatavošana un izsūtīšana grantu iepācīniem;

d) pēc valdības pasūtījuma noteikto zinātnu nozaru un zinātnisko institūciju eksperimentēšana (neatkarīgi no finansēšanas avoliem); katra nozare tiek evaluēta pēc 6—8 gadiem.

e) starpnozaru komisijas darba organizēšana.

2. Informācijas daļa (12 cilv.) — informācijas sniegšana par zinātni plašai sabiedrībai, valdības un statistikas iestādēm;

3. Starptautisko sakaru daļa (9 cilv.) — sakari ar ārzemēju zinātniskām organizācijām un starptautisko programmu komitejām.

4. Administratīcijas daļa (5 cilv.) — praktiskā ekonomika, līdzekļu novādināšana līdz zinātniekim. Valsts kopējais informācijas tīkls atļauj pārsūtīt nepieciešamo informāciju par pārskaitījumiem tieši uz bankām.

5. Sekretariāta iekšējā administratīcija (4 cilv.).

NORVĒGIJAS zinātnes padomes administratīcijā un komitejās darbojas 340 speciālisti, kuru darba samaksai gadsā tiek izlietoti ar 7% no visiem padomes līdzekļiem.

SOMIJAS Akadēmijas sekretariāta funkcijas pilda 85 ofisa darbinieki administratīcijas un zinātnisko direktoru vadībā. Ofisā strādā administratīcijas, plānošanas un finansēšanas biroji.

Aplikāciju pieņemšana, apstrāde un kontakti ar aplikantiem un eksperīziem notiek automatizētās informācijas sistēmas ietvaros (Dānijs — jaunākais variants SIEMENS/NIXDORF). Visus grantu pieteikumus, kā arī atskaites par darbu izpildi iesniedz uz speciālām veidlapām, kurām pievienoti arī metodiskie norādījumi to pareizai aizpildīšanai. Projekta nosaukumam (ne vairāk par 20 vārdiem) un tās anotācijai ir obligāti jābūt arī angļu valodā. No 1000 iesniegtām aplikācijām tiek finansētas ap 200. Grantus piešķir tikai visaugstākās kvalitātes pētījumiem — $\frac{1}{4}$ vai $\frac{1}{3}$ daļai no visiem pieteikumiem individuāliem projektiem (vai kādam no projekta pozīcijām — ceļa izdevumiem, aparatūrai utt.), programmām, profesūras posteņiem universitātēs un doktorantūrā (vai postdoktorantūrā) ārzemēs. Padomes organizē

SKANDINĀVIJAS...

(Turpinājums no 2. lpp.)

1 milj. SEK. Nākošnē plānots palielināt šo skaitli līdz 12, jo konkursss atklāt neparatīs perspektīvas jaunas zinātniskās idejas. Jauniesēm līdz ar to rodas arī iespējas strādāt labākās ASV universitātēs.

Interesi rada ĪTIKAS KOMITEJA, kas darbojas Zviedrijas Humanitāro un sociālo zinātņu padomes paspārnē. Tās uzdevums ir rūpēties par zinātnieku pētījuma procesa ētisko pusī. Speciāli izstrādāti likumi un rekomendācijas zinātniskās ītikas jomā palīdz pētniekam saglabāt harmoniskas attiecības ar sabiedrību kā pētījuma objektu. Eksistē noteikumi par intervēšanas iespējām un ierobežojumiem, par iegūtās informācijas izmantošanas juridisko un ētisko pusī, par zinātniskās informācijas izplatīšanas nekaītīguma aspektiem utt.

Viena no zinātņu padomju galvenajām funkcijām ir **VISU ZINĀTNISO VIRZIENU UN IESTĀŽU REGULĀRAS** (t. sk. **STARPTAUTISKĀS EKSPERTIZES**) organizēšana. Videjīgi ik 6.—8. gadu tiek rūpīgi analizēta kafrašas universitātes zinātniskās darbības, bieži pēc valdības pasūtījuma. Par eksperīzēs galveniem mērķiem uzskata kā kontroli, tā arī pilnveidošanu, palīdzības sniegšanu. Tā kā eksperīzēs rezultātus plaši popularizē, tad eksperīzēs organizācijas ir ieinteresētas eksperīzē kā sava veida reklāma. Eksperīzēs rezultāti interesē arī valdību kā atskaitē par pētījumos ieguldītām līdzekļiem un pamats tālākai finansēšanai. Pašiem zinātniekiem eksperīzē palīdz visu laiku justies kā pētījuma objektiem un vajadzības gadījumā pārvietot līdzekļus citā virzienā, negaidot programmas nobeigumu. Nelielā valstī ar ierobežotiem resursiem tam var būt svarīga loma.

Lielā vērība NORĒĢIJAS Zinātņes padomes darbā tiek veltīta SIEVIETES ZINĀTNIECES JAUTĀJUMIEM, kurus koordinē speciālais sekretariāts. Norēģijā vien ar šiem pētījumiem nodarbojas 14 zinātnieku grupas dažādās universitātēs. Pētījumi par sievietes lomu un problēmām zinātnei tiek koordinēti un finansēti arī Ziemeļu valstu līmenī. Tieka izlaists speciālais Ziemeļu žurnāls par sievieti zinātnei — «Nora», periodisks izlaidums par sievietes zinātnieces pamatproblēmām — «News of Womens Research» utt. Galvenais mērķis ir atbalstīt un aizsargāt sievieti zinātnei, palīdzēt viņai rast savu vietu tādās zinātnes nozarēs, kur sievietēm ir prioritāte. Uzmanība tiek veltīta arī grūtībām saņemt Eiropas kopienas grantus, jo sievietēm gadās pagarināt granta izpildes termiņus dažādu iemeslu dēļ. Visu sieviešu problēmām veltīto zinātnisko konferēnu rezultātus pasniedz kolektīvs kā obligātu materiālu.

Zinātnes tālakas attīstības problēmas Skandināvijā ir saistītas ar **ZINĀTNES FINANSĒJUMA PAKĀPENISKU SAMAZINĀŠANU** (no 1989. g. izdevumi zinātnei Norēģijā ir samazinājušies par 13%), it tāpēc mazās firmās, kas ne visai vēlas finansēt pētījumus. Tieka konstatēts pakāpenisks administratīvā darba daļas pieaugums zinātnes jomā. Kā atzīmē scientologi, blakus lieliem institūtiem, kur strādā ap 1200 līdzstrādnieku, eksistē vēsela virkne mazu zinātnisko institūciju, kuras varētu apvienot. Varētu apvienot vienā atsevišķā institūtā arī dažu institūtu nodajās, kas nodarbojas ar līdzīgām problēmām, piemēram, tādām kā vides aizsardzība.

No darba **ORGANIZATORISKIEM UN SOCIĀLIEM FAKTORIEM** varētu atzīmēt manuprāt divus svarīgus momentus: pirmkārt — Joti stingra darba disciplīna un nodrošinātība ar vismodernāko datoru, tīklu komunikāciju un kopēšanas tehniku un otrkārt — rūpes par cilvēku — iestādes darbinieku. Visas zinātņu padomju telpas lielākoties ir stingri apsargātas, katra darbinieka ierašanās laiks darbā tiek automātiski nosifikēts, nepiederīšas personas nesaigā pa darba telpām. Toties katras padomes darba telpās valda pilnīgas savstarpējās uzticības atmosfēra, nelielās istabas vienam vai diviem darbiniekiem tiek atdalītas no kopējās uzturēšanās telpām ar stiklotām sienām un valējām durvīm. Padomes darbinieku rīcībā obligāti atrodas telpas ar kopējo galdu un virtuvīte, kur var ieturēt brokastis, apspriežot pie kafijas tasītes dienas problēmas utt. Speciāla nelielā telpā tiek novietots ātrās palīdzības stūriņš ar nepieciešamo medikamentu komplektu. Viss darīts tādēļ, lai darbinieks visu darba dienu varētu strādāt ar pilnu atdevi.

Ieva OSE

CĒSU ARHEOLOGISKAJAI EKSPEDĪCIJAI — 20

Pirms 20 gadiem — 1974. gada vasarā — Latvijas vēstures institūta arheologi Zigrīda un Jānis Apali uzsāka aizsardzības izrakumus Cēsu pilī — kādreizējā Livonijas ordeņa mesta rezidencē un vienās no varenākajām pilspārņām Latvijā. Turpmākajās sezonās par arheoloģisko pētījumu vadītāju kļuva Z. Apala, veicot sistematiskus izrakumus pils dienvidu un rietumu pusēs. Atzīmējot Cēsu arheoloģiskās ekspedīcijas divus gadu desmitus, 1994. gada 25. novembrī Cēsu izstāžu namā tika nolasīti vairāki referāti un atklāta izrakumos iegūto senlietu skāte.

Cēsu pils arheoloģisko izpēti un arī 20 gadu pārskata izstādi organizējušas divas iestādes ciešā sadarbībā, tāpēc arī jubilejas reizei ievadīvardus teica gan Latvijas Universitātēs Latvijas vēstures institūta direktors akadēmīks I. Ronis, gan Cēsu vēstures muzeju apvienības direktors I. Zukulis. Pēc tam tika nolasīti četri referāti. Arheoloģiskās ekspedīcijas vadītāja Z. Apala sniedza plašu pārskatu par izrakumiem Cēsu pilī no 1974. līdz 1994. gadam, stāstījumu bagātīgi ilustrējot ar diapozītīvem. Regulārājos ikvasaras pētījumos pils pamazām atīrīta no gruvešu slāniem, izpētīts rietumu

SOROSA FONDS — LATVIJA

Sorosa Fonds — Latvija katru gadu riko 3—4 vispārējus projektu konkursus. Pēdējā konkursā (1994. g. septembris—decembris) SFL saņema vairāk nekā 100 pieteikumi. Ir piešķirti 39 granti kopsummā par Ls 144 748 un USD 135 481. No tiem zinātnei:

LZA Fizikas institūts, pr. d. Jānis FREIBERGS
Reģionālā datorlīkla mezglu un skaitliskās modelēšanas apmācības un konsultāciju izveide

LZA Fizikas institūts, pr. g. Elmārs BLŪMS
Otrā Baltijas siltumpārneses konference (1995. g. septembrī)

LU Matemātikas un informatikas institūts, pr. d. Andrejs SPEKTORS

Latviešu valodas vēsturisko tekstu datu bāzes izveide un ievadīto tekstu datorizētā apstrāde un analīze

DARBA GRUPA, pr. d. Valdis BĒRZIŅŠ
Arheoloģisks pētījums «Akmens laikmeta arheoloģiskie pieminekļi Rietumkurzemē»

LU Latvijas vēstures institūta Arheoloģijas nodaļa, pr. d. Māris ZUNDE

Latvijas kultūrvēsturisko celtnu koka konstrukciju dendrochronoloģiskās izpētes un datēšanas kompjuterizācija un Latvijas arheoloģiskā materiāla datu bāzes izveide

LZA Literatūras, folkloras un mākslas institūts, pr. d. Juris BALDUNCĀKS

Latviešu valodas pilnās vēsturiskās vārdnīcas datu bāzes izstrāde

LU Matemātikas un informatikas institūts, pr. d. Andrejs SPEKTORS

Latviešu valodas lingvistisko zināšanu automatizēta sintēze

USD 14 480

Ls 3 029

USD 1 166

USD 3 600

LS 1 700

Ls 1 685

LS 1 583

USD 2 400

PROJEKTU PROGRAMMA

Sorosa Fonds — Latvija konkursa kārtībā piešķir naujas pabalstus projektu īstenošanai šādās nozarēs: izglītība, civil society (demokrātisku infrastruktūru veicināšana politikā un ekonomikā; masu mēdijs), medicīna un vides aizsardzība, kultūra.

Projektus konkursam var iesniegt organizācijas, neatkarīgas darba grupas un individuāli pretendenti.

Pieteikuma veidlapas un informāciju par ciemīem dokumentiem, kurus jāsagatavo konkursam, Jūs varat saņemt Sorosa Fonda — Latvija birojā ofīrdienās, trešdienās un ceturtās no pl. 14 līdz 17. Adrese: K. Barona ielā 31, Riga LV-1722, Latvija.

Pieteikumi konkursam jāiesniedz līdz 15. februārim. Piešķirumu skaitis un lielums būs atkarīgs no projektu aktualitātēs, pieteikumu sagatavotības pakāpes un atbilstības Sorosa Fonda mērķiem.

Projektu programmas direktors Gunris KALNIŅŠ.

VISPĀREJS APRĀKSTS

Sorosa Fonds — Latvija Projektu programmas ietvaros ar naudas piešķirumiem (grantiem) palīdz īstenošot projekti, kuri sekmē tiesiskas sabiedrības izveidi, projektus izglītībā kultūrā, medicīnā un vides aizsardzībā.

Projektu īstenošāji var būt organizācijas, neatkarīgas darba grupas vai individuāli projektu autori.

Granta pretendents (organizācija, neatkarīga darba grupa vai individuāls projekta autors) Sorosa Fonda — Latvija iesniedz projekta pieteikumu, kurš sagatavošs atbilstoši fonda noteiktajām prasībām. Pieteikumu izskatīšana un grantu piešķiršana notiek konkursa kārtībā.

KAS IR PROJEKTS

Jebkura projekta pamata ir radoša, praktiska, zinātniska vai organizatoriska darba programma. Dažkārt šāda programma jau pati par sevi, ja vien tā ir pieteikšķi koncentrēta un skaidra, var būt projekts. Parasti tomēr projektam ir raksturīga lielāka konkrētība, tāpat kā mērķu noteiktība un izstrādāts īstenošanas mehānisms. Projekts var būt, piemēram, grāmatas izdošana, sarakstīšana, sasiādīšana, tulkošana, pētījums, darbības centra atīrīšana, metodisko līdzekļu izstrāde, datu

banku un krātuvi (fondu) izveide, sarīkojums vai akcija (konference, festivāls, izstāde), aparātūras iegāde utt. Šis uzskaitījums ne tuvu nav pilnīgs — katrai nozarei ir raksturīgi savi projekti veidi.

PRIORITĀTES:

— projekts ir kādā no šādām jomām: ekonomiskā reforma, infrastruktūras attīstība, izglītība, kultūra, izdevējdarbība, masu mēdijs, tieslietu sistēmas reforma, cīvilkārtības, administratīvās sistēmas reforma, bezpečības menedžments;

— projektu īsteno Latvijā (šeit tiek izlietots arī naujas piešķirumi);

— projekts ir saskaņots ar jau esošajām programmām attiecīgajā nozarē;

— projekts neatkarīto, nedublē jau esošās programmas;

— projekta direktors, atbildīgais par projekta īstenošanu, ir augsti kvalificēts un zinājis speciālists;

— projekts ir īsterīni (līdz 1 gadam);

— projekts ir vienreizējs (exemplary);

— paredzams, ka projekta īstenošana gūs plašu rezonāciju, tā īstenošanā ir ieinteresēta plaša sabiedrības daļa.

Nosauktās prioritātes neizslēdz projektu pieteikumus, kuri tām atbilst tikai daļēji. Tādā gadījumā, pretendētām iesniedzot pieteikuma dokumentus, vēlams paskaidrot, kādēļ projekts tomēr ir ar citām izteīmēm.

Prioritāte ir arī projektiem, kuri glābj lietas, kam draud aiziešana postā. Tie ir tādi projekti, kuriem finansējuma nepieciešams, lai saglabātu jau esošo, piemēram, kultūrvēsturisko manofidumu, vai nejautu apsīkt kādai vītāi svarīgai programmai, norisei, kur jau ir ieguldīti lieli līdzekļi, veikts liels darbs un kur kavēšanās var izraisīt neatgriezeniskas sekas.

Izskaņot projektu pieteikumus, Sorosa Fonds — Latvija ievēro, vai projekta īstenošanā finansējumam (varbūt tā pamātālai) nevajadzētu būt no valsts budžeta, tas ir, tiek šķirtas valsts un fondu intereses jeb ievērota zināma mērķiecība pieteikumu atlašē, par kritēriju izvēlošas valsts pienākumu pašai atbalstīt attiecīgo projektu.

Izšķiroša nozīme grantu piešķiršanā var būt pieteikuma dokumentu sagatavotībai. Īpaša uzmanība jāpievērš projekta aprakstam un finansiālā pabalsta pieprasījumam.

Sorosa Fonds — Latvija neatbalsta (daži no zemāk minētajiem punktiem attiecības uz pilnīgi visām Sorosa Fonda programmām, citi tikai uz Projektu programmu):

— projektus, kuri neatbilst kādai no pašā sākumā minētajām jomām (tiesiskas sabiedrības izveide, izglītība, kultūra, medicīna un vides aizsardzība);

— projektus, kuri vairo kādas personas privātpāšumu;

— peļnas pasākumus;

— politisku kampaņu projektus;

— projektus, kuri kādā no nozarēm veido neatkarīgu monopoliſītāciju;

— ceļniecības projektus, kā arī projektus ar lieliem kapitālieguldījumiem;

— filmu producēšanu (izņēmums dažos gadījumos var būt videofilmas);

— teorētiskus zinātniskus pētījumus eksaktajās zinātnēs un medicīnā.

Sorosa Fonds — Latvija aizdevumus nepiešķir.

PROJEKTU PIETEIKUMU IZSKATĪŠANA

Iesniegtos projektu pieteikumus neatkarīgi viens no otrs izskata vismaz trīs Sorosa Fonda — Latvija eksperi, kompetenti speciālisti projekta saturam atbilstošajā nozarē. Eksperi pretendētām paliek anonīmi un viņu vērtējumi nefiek izpausti. Nemot vērā eksperfu vērfējumus, piešķirumus izlej Sorosa Fonda — Latvija valde. Šie lēnumi savukārt tiek apstiprināti Sorosa Fonda valde Nujorkā.

Pēc konkursa atbildi par tā rezultā

Latvijas vēstures zinātņu Nacionālā komiteja

(LVZNK) 1995. gada janvāra otrajā pusē plāno dalīborganizāciju kopsapulci. Iesniegumi dalīborganizāciju uzņemšanai jāiesūta LVZNK vadībai Rīgā, Turgeņeva ielā 19, līdz 1995. g. 20. janvārim.

Kopsapulcē plānts pārskats par LVZNK līdzšinējo darbību, statūtu pieņemšana un LVZNK jaunās vadības vēlēšanas.

Ē. Mugurevičs,
LVZNK prezidents

LVZNK statūti (projekts)

1. pants. Latvijas vēstures zinātņu Nacionālā komiteja, kurās saīsināts nosaukums ir LVZNK, dibināta 1992. gada 14. februāri, vadoties pēc Starptautiskās vēstures zinātņu Komitejas 2. panta, piedaloties Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Universitātes, Vēstures un filozofijas fakultātēs, muzeju un Valsts arhīva vadōšajiem zinātniekiem. LVZNK ir nevalstiska asociācija tipa sabiedriskā organizācija, kurās mērķis ir vēstures zinātņu atšķības veicināšana republikā un starptautiskās sadarbības izvērtēšana vēstures pētniecībā ar citām valstīm. Tā darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumu «Par sabiedriskām organizācijām un to apvienībām».

2. pants. LVZNK sastāv no zinātnisko, mācību un kultūras iestāžu vēsturnieku kopumiem vai vēsturnieku biedrībām, kas nodarbojas ar zinātniski pētniecisku darbu. Visi iesniegumi uzņemšanai jāiesniedz LVZNK vadībai (birojam), ne vēlāk kā nedēļu pirms nacionālās komitejas ikgadējās kopsapulces.

3. pants. LVZNK kopsapulce (generālasambleja), kur visām dalīborganizācijām ir balsstiesības, tiesīga pieņemt lēmumus tikai tai gadījumā, ja tajā pārstāvēta vairāk nekā puse dalīborganizāciju. Jaunu dalīborganizāciju uzņemšana, izslēgšana un iespējamās izmaiņas statūtos var tikt izšķirtas tikai piedaloties $\frac{2}{3}$ balsotāju. Citu jautājumu izlemšanā nepieciešams tikai balsu vairākums.

Kopsapulce vienu reizi piecos gados nosaka dalīborganizāciju balsu kvótū.

4. pants. LVZNK kopsapulce (generālasambleja) vienu reizi piecos gados pārvēlē komitejas vadības sastāvu.

5. pants. LVZNK vadība (birojs) sastāv no prezidenta, viceprezidenta, generālsekreṭāra, manfziņa un 6 locekļiem, kas pārstāv Latvijas vēsturnieku kopumus. LVZNK vadību ievēl Nacionālā komiteja. Vadībā never ievēlēt personas vecākas par 70 gadiem. Vadība (birojs) koordinē un nodrošina LVZNK darbību, t. sk. finansu liecas, kā arī sagatavo ikgadējās kopsapulces (vai ārkārtas sapulces) darba gaitu.

Bijušie biroja locekļi kļūst par Nacionālās komitejas goda padomniekiem.

6. pants. Dalīborganizācijas maksā dalības naudu, kurās lielumu ikgadus nosaka LVZNK kopsapulce.

LVZNK budžets veidojas no valsts subsīdijām, juridisko un fizisko personu iemaksām un ziedojuumiem.

7. pants. Nacionālās komitejas mītne ir Rīgā, Turgeņeva ielā 19.

8. pants. Izmaiņas statūtos izdara LVZNK kopsapulce. Visi jautājumi, kas attiecas uz LVZNK darbību un nav noteikti statūtos, izskatāmi birojā un tiek izšķirti ar balsu vairākumu.

9. pants. LVZNK pārtrauc darbību, ja dalīborganizāciju skaits kļūst mazāks par trim.

ooooooooooooooooooooooo

Te ir vieta jūsu sludinājumiem!

PĀRDODU

Lielo Britu enciklopēdiju pilnā darba kārtībā. Kā piedevu var saņemt 3000 zinātnisku izdevumu par amēbu seksuālo dzīvi.

MAINU

piecīstābu dzīvokli ar visām ērfībām Rīgas centrā pret mazu vienīstābas dzīvokli ar krāsns apkuri. Vienalga kur.

IZĪRĒJU

gultas vietu jaunam biznesmenim. Avīzēnus lūdzu nepieteikties.

DAŽĀDI

Bijusī PSRS slepenā kara pilsētiņa «Zvjozdocka» gaida apsvēdīgus un naudīgus cilvēkus, kuri būtu ar mieru apsaimniekot dzīvojamos namus, garāžas, skolu, bērnudārzu, ēdnīcu u.c. objektus. Var mainīt profilu.

Jānis Stradiņš

NOBELA PRĒMIJAS LAUREĀTS – LATVIJAS ZINĀTNU AKADĒMIJAS ĀRZEMJU LOCEKLIS

Jau 1993. gada nogalē Latvijas Zinātņu akadēmija par savu ārzemju loceklī ievēlēja izcilu poju dzejnieku un literatūrzinātnieku Kalifornijas universitātes (Berklijā) slāvu valodu un literatūras goda profesoru Česlavu Milošu, 1980. gada Nobela prēmijas laureātu literatūrā. Č. Miloša plaši pazīstams kā Baltijas tautu draugs un neatkarības atjaunošanas atbalstītājs, kas pirms PSRS sabrukuma veltījis šīm problēmām daudz rakstu un eseju. Tikai nupat saņemta Č. Miloša pateicības vēstule kā atbildē uz manu š. g. 27. janv. vēstuli, kur lūdzu ievērojamo poju kultūras personību pieņemt mūsu ievēlējumu un mazliet pastāstīt par saviem sakariem tieši ar Latviju. Lūk, prof. Č. Miloša atbildes vēstule (tulkojumā no angļu valodas).

1994. g. 2. dec.

Dārgais profesor Stradiņ,

Joti pateicos par Jūsu 1994. g. 27. janvāra vēstuli, uz kuru atbildē ar lielu nokavēšanos, kas izskaidrojama ar manu garo uzturēšanos Krakovā, Polijā. Es atradu manu pastu te, Berklījā, pēc savas pārrašanās.

Jūtos pagodināts ar savu ievēlēšanu par Latvijas Zinātņu akadēmijas ārzemju loceklī. Kā Jūs zināt, esmu dzimis Lietuvā, bet man patiesām ir saites ar Latviju. Manas vecāsmātes ģimene bija no poju dižciltīgo dzimtas Inflantos (Latgalē, J. S.), uzvārdā Lopačiņski. 19. gs. otrajā pusē, Dr. Lopačiņskis bija vispārējs praktizējošs ārstēs Rīgas pilsētā. Viņš apprečēja kundzi arī no Inflantiem, no polonizētas vācu ģimenes, uzvārdā von Mohl. Bez tam mans tēvs strādāja Rīgas Politehniskajā institūtā. Lūk, tādas ir manas saites ar Latvijas galvaspilsētu.

Ar labiem Ziemassvētku un Jaungada novēlējumiem

Česlaus Milošs.

TĀ ESOT NOTICIS ...

Darbu gan nepiedāvāja...

Mūsu fiziķi devās uz zinātnisku konferenci Francijā. Lai iefauptu naudu, brauca «mikriņā», kur ceļā arī nakšņoja, trejdevījos līkumos sagriezušies. Šoferītis, gods kam gods, viesnīcā. Viņam kā nekā jāsēž pie stūres.

Konferences rīkotāju pabaroti un izguldināti, fiziķi laimīgi afgriezās mājās, jaunu ideju pārņemti. Vai nu tāpēc, ka bija teorētiski nevis praktiski un nezināja, ka Polijai jādrāzēs cauri, neapstājoties pat sevīspēc, viņi rīkojās tik vieglprātīgi, ka apstājās nakšņošanai. Kamēr šoferītis iekārtojās viesnīcā, pie braucējiem pienāca aizdomīgi vīri un painteresējās, «gde glavnij?»

— Vai jums kādas problēmas? — fiziķi līdzīcītīgi jautāja, domādami, ka vīri palikuši kājniekos un prasās par ceļabiedriem.

— Problēmas būs jums, — piesolija jautātāji.

Kad «glavnij» bija aistrīs, skaidrākas kļuva arī «problēmas» — pusi no visiem pirkumiem!

Jēzīn, kādi pirkumi? Tie taču zinātnieki, pliki kā baznīcas žurkas uz Franciju braukši, uz vietējo rēķina dzīvojuši, tikpat pliki afgriežas. Re, kur vēl konferences karštītes pie svārku atloka priesraustas.

Ko nu mud! Kurš normāls cilvēks bez naudas uz ārzemēm brauc?

— Bet mēs taču fiziķi! Beidzoši noticējuši. Viens pat atzinies, ka skolā Oma likumu mācījies. Piefeikuši, ja ceļā vēl kāds aptur, feikt, ka tāds un šītāds līcis laist garām! Šķiroties tas, kurš vismazāk runājis, kaufrīgi bildis, ka viņš esot beidzis Kijevas Politehniskā institūta Metālapstrādes fakultāti, bet ar to inženiera aldziņu, paši saprotā...

Garām palaida, bet ne naktīmājas, ne darbu nepiedāvāja.

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

20. janvārī pl. 14 notiks LU Latvijas Vēstures institūta Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēde, kurā zinātnisko darbu kopumā habilitētā vēstures doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

Dr. hist. ILZE LOZE

par tēmu «Neolīts Latvijas teritorijā».

Recenzenti: Dr. habil. hist. R. Rimantiene (Viljā), Dr. habil. hist. E. Šnore, Dr. habil. hist. R. Denīsova.

Dr. hist. ANDREJS VASKS

par tēmu «Brikuļu societinātā apmetne, Lubānas zemiene vēlajā bronzas un dzelzs laikmetā (1000. g. pr. Kr.—1000. g. pēc Kr.)».

Recenzenti: Dr. habil. hist. Ē. Mugurevičs, Dr. habil. hist. A. Zariņa, Dr. habil. hist. R. Rimantiene (Viljā).

Ar minētajiem darbiem var iepazīties LVI Informācijas un bibliogrāfijas nodaļā Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 1213. istabā.

Habilitācijas un promocijas padomes sēde notiks Turgeņeva ielā 19, 12. stāvā, 6. istabā.

Latvijas lauksaimniecības universitātes inženierzinātņu nozares pārtikas tehnoloģijas apakšnozares habilitācijas padomes sēdē Jelgavā, Lielajā ielā 2, 237. klausītavā, 1995. gada 27. janvārī pl. 11

ANITA BLIJA

aizstāvēs disertāciju «No piena sūkalām ražota sausā vājpiena aizvietotā tehnoloģija» doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. h. inž. K. Švalbe, Dr. inž. I. Šūmanis, Dr. inž. Z. Jaunzemis.

1995. g. 6. februārī pl. 14.30 RTU Mašīnbūves un mašīnzinātņu habilitācijas padomes atklātajā sēdē Kalķu ielā 1, 219. aud., notiks inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda habilitācija RTU laboratorijas vadītājam

VIKTORAM ATAUŠAM.

Padome izvērtēs pretendenta iesniegto habilitācijas darbu — publicēto zinātnisko darbu kopu par tēmu: «Vadu monfāzas savienojumu mikrokontaktmetināšanas tehnoloģijas un specializētas iekārtas izstrādes jautājumi aparātu būvē».

Recenzenti: Dr. h. inž. prof. A. Prančs (Rīgas Tehniskā universitāte), Dr. h. inž. J. G. Karosas («Gentra» ģenerāldirektors, Lietuva). t. z. d. prof. A. Rossošinskis (Ukrainas ZA E. Pafona Elektrometināšanas institūts, Ukraina).

Ar habilitācijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā, Kalķu ielā 1a.

1995. gada 7. februārī pl. 15 notiks Latvijas Universitātes Tiesību zinātņu habilitācijas un promocijas padomes sēde (Raiņa bulv. 19 Mazajā Aulā), kurā habilitācijas darbu habilitētā tiesību doktora zinātniskā grāda iegūšanai par tematu «Ekoloģisko noziegumu kvalifikācijas problēmas» aizstāvēs LU Juridiskās fakultātes docents

ULDIS KRASTIŅŠ.

Recenzenti: Dr. habil. iur. Anrijs Kavalieris (Rīga), Dr. iur. Ando Leps (Tallina), Dr. habil. iur. Jānis Strautmanis (Rīga).

Ar habilitācijas darbu var iepazīties LU Zinātniskajā bibliotēkā Kalpaka bulv. 4.

Jaunas LZS biedru naudas

Latvijas Zinātnieku savienības padome 1994. gada 14. decembrī apstiprināja biedru naudas summu 1995. gadam. Tā ir:

LZS biedriem — Ls 1,

LZS biedriem pensionāriem — Ls 0,50,

Iestāšanās maksa LZS — Ls 1.

LZS Informācijas un koordinācijas centrs atgādina, ka biedru naudas par 1994. gadu joprojām pieņem LZS telpās — LZA Augstceltnē, Turgeņeva ielā 19, 329. telpā, katra darba dienai no pl. 10 līdz 16.

Indeks 77165.

Iespēsts a/s «Preses nams» tipogrāfijā,

Rīga, Balasta dambī 3.

Augstspiede. 1 uzsk. Iespiedloksne.

Meitens 1000 eks.

Pasūtījuma Nr. 2.

Redkolēģijas vadītājs akadēmīks Evalds Mugurevičs.
Redkolēģijā: akadēmīks Mārtiņš Beķers, akadēmīks Juris Ekmanis, LZA goda loceklis Jānis Graudonis, doc. Elmārs Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars Mārtiņsons.
Redakcija: Rīga, Turgeņeva ielā 19. Tālr. 212706.